

Protecció de les dades personals als centres docents públics no universitaris de les Illes Balears

Mercedes Martínez

Catalina Lull

RESUM

La protecció de les dades personals és un dret fonamental.

Els centres docents públics no universitaris de les Illes Balears, en l'exercici de la seva funció docent i orientadora, necessiten obtenir i tractar dades personals dels alumnes.

Exposarem distints supòsits, alguns tractats per l'Agència Espanyola de Protecció de Dades (AEPD) o pels organismes consultius europeus, i altres que han estat objecte de consulta al Departament dels Serveis Jurídics de la Conselleria d'Educació i Universitat.

Finalment, indicarem la normativa principal en matèria de protecció de dades.

RESUMEN

La protección de los datos personales es un derecho fundamental.

Los centros docentes públicos no universitarios de las Illes Balears, en el ejercicio de su función docente y orientadora, necesitan obtener y tratar datos personales de los alumnos.

Expondremos distintos supuestos, algunos tratados por la Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) o por los organismos consultivos europeos, y otros que han sido objeto de consulta al Departament dels Serveis Jurídics de la Conselleria d'Educació i Universitat.

Finalmente, indicaremos la normativa principal en materia de protección de datos.

I. QÜESTIONS QUE PODEN SORGIR ALS CENTRES DOCENTS EN MATÈRIA DE PROTECCIÓ DE DADES**1.1. Qui és el responsable dels fitxers en el cas de centres educatius públics? (Informe 399/2008)¹**

Els centres docents públics² són òrgans directament dependents de la Conselleria d'Educació, sense personalitat jurídica pròpia, sense perjudici de l'autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió econòmica que estableix l'article 120 de la LOE.

¹ Els informes que se citen de l'apartat I al 6 són de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades (AEPD). https://www.agpd.es/portalwebAGPD/canal/documentacion/informes_juridicos/datos_esp_protegidos/common/pdfs/2008-0399_Centro-P-uu-blico-docente.-Tratamiento-de-datos-sensibles-de-alumnos.-Habilitaci-oo-n-legal.-Responsable-y-usuario-de-los-datos.pdf

² Segons el que disposa l'article 108 de la LOE, "els centres docents es classifiquen en públics i privats" i "són centres públics aquells el titular dels quals és una administració pública". Per tant, vincula el caràcter públic dels centres amb la seva titularitat.

La disposició addicional vint-i-tresena de la LOE estableix una habilitació legal dels centres educatius per al tractament de les dades dels alumnes i de les relacionades amb el seu entorn familiar i social que siguin necessàries per al compliment adequat de la funció educativa (en els vessants docent i orientador). Això exclou la necessitat que l'afectat o el seu representant legal atorgui el consentiment per al tractament de les dades que siguin necessàries per a l'acompliment de la funció educativa. De fet, la Llei imposa als pares i alumnes un **deure de cooperació en l'obtenció i tractament de les dades**.

En formalitzar un canvi de centre educatiu, no és necessari el consentiment per cedir les dades de l'expedient de l'alumne al nou centre.

L'habilitació legal que permet el tractament de les dades dels alumnes del centre inclou el **deure d'informar** del fitxer on s'emmagatzemen les dades i del responsable del fitxer, així com de la finalitat per la qual s'obtenen les dades i, si hi ha previstes cessions a tercers, de l'existència dels drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició i on es poden exercir (art. 5.1 de la LOPD). Atès que la incorporació d'un alumne a un centre suposa el consentiment per al tractament o la cessió de les seves dades, aquest és el moment idoni per facilitar la informació esmentada.

Pel que fa a la **conservació** de les dades contingudes als fitxers, l'article 4.5 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, per la qual es regula la protecció de dades de caràcter personal (LOPD) disposa que "Les dades de caràcter personal han de ser cancel·lades quan hagin deixat de ser necessàries o pertinents per a la finalitat per a la qual han estat recollides o registrades".

Ara bé, les dades de caràcter personal han de ser conservades durant els períodes que preveuen les disposicions aplicables o, si escau, les relacions contractuals entre la persona o entitat responsable del tractament i l'interessat. L'efecte de la cancel·lació no serà l'esborrament físic de les dades, sinó que "dona lloc al bloqueig de les dades, i només s'han de conservar a disposició de les administracions públiques, els jutges i els tribunals, per a l'atenció de les possibles responsabilitats nascudes del tractament, durant el termini de prescripció d'aquestes. Complert aquest termini, s'ha de procedir a la supressió" (art. 16 de la LOPD).

1.2. Es poden publicar imatges de menors a la pàgina web del centre? (Informe 194/2009)³

Les imatges tenen la consideració de **dades de caràcter personal** si permeten la identificació de les persones que hi apareixen.

La presa de fotos dels alumnes efectuada per l'escola constitueix el **tractament de dades personals** (art. 3c de la LOPD), i la publicació a la pàgina web de l'escola d'aquestes fotos constitueix la **cessió o comunicació de dades de caràcter personal** (art. 3 i 11.1 de la LOPD).

³ http://www.agpd.es/portaleswebAGPD/canaldocumentacion/informes_juridicos/derecho_acceso_rectificacion_cancelacion_oposicion/common/pdfs/2009-0194_Fotos-de-menor-publicadas-en-p-aa-gina-web-del-colegio.-Ejercicio-de-derecho-de-cancelaci-oo-n.pdf

El tractament de les dades de caràcter personal requereix el **consentiment** lliure, inequívoc, específic i informat de l'afectat (art. 3h de la LOPD), llevat que la llei disposi una altra cosa (art. 6.1 de la LOPD), consentiment que ha d'aparèixer vinculat a les finalitats determinades, específiques i legítimes que en justifiquen el tractament (art. 4 de la LOPD).

En el cas de tractament i cessió de les dades personals sense el pertinent consentiment, **els pares del menor afectat podran exercir el seu dret de cancel·lació davant del centre escolar com a responsable del fitxer, perquè es retirin les imatges del menor de la pàgina web** (art. 16 de la LOPD i l'art. 31.2 del seu Reglament de desenvolupament). Aquest dret s'haurà d'atendre en un termini de 10 dies. En cas contrari, els afectats podran obtenir la tutela de l'AEPD (art. 18 de la LOPD), que podrà exercir la seva potestat sancionadora.

El Dictamen 2/2009 adverteix **que s'ha de fer molta atenció a la publicació de fotografies dels alumnes a Internet per part de les escoles i que s'ha de fer sempre una avaluació del tipus de fotografia, la pertinència de la seva publicació i l'objectiu que es pretén**. En el cas de fotografies col·lectives (per exemple, esdeveniments escolars), els centres no estan obligats a obtenir el consentiment escrit dels pares quan les fotografies no permetin identificar fàcilment els alumnes. No obstant això, els centres han d'informar els alumnes i els seus pares que es faran fotografies i de la manera com s'utilitzaran, i els han de donar l'oportunitat de refusar la inclusió dels infants a les fotografies.

Finalment, les *Instruccions sobre el tractament de dades personals i materials d'avaluació als centres d'ensenyaments no universitaris de les Illes Balears*, publicades a la pàgina web del Servei d'Ordenació Educativa de la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres,⁴ estableixen que, per poder publicar imatges d'alumnes en què aquests es puguin identificar clarament, en qualsevol mitjà de difusió, s'ha de tenir el consentiment per escrit dels pares, mares o tutors. L'annex d'aquestes instruccions inclou un model d'autorització.

1.3. Es poden instal·lar càmeres de videovigilància al centre? (Informes 262/2006,⁵ 345/2009⁶ i 475/2014)⁷

L'enregistrament de la imatge d'una persona fa referència a una dada de caràcter personal, i la captació i l'enregistrament d'imatges amb finalitats de vigilància i control estan sotmesos a la LOPD.

⁴ <http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=2657300&coduo=1724&lang=ca>

⁵ http://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/informes_juridicos/videovigilancia/common/pdfs/2006-0262_Videovigilancia-en-los-colegios.pdf

⁶ http://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/informes_juridicos/videovigilancia/common/pdfs/2009-0345_Grabaci-oo-n-por-raz-oo-n-de-seguridad-en-entornos-escolares.pdf

⁷ https://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/informes_juridicos/common/pdf_destacados/2014-0475_Sistema-de-videovigilancia-en-guarder-ii-a-para-control-laboral.pdf

Si bé la vigilància amb videocàmeres pot estar justificada en determinades circumstàncies,⁸ cal adequar la videovigilància a les exigències del dret fonamental de la protecció de dades per garantir els drets de les persones les imatges de les quals són tractades.

La Instrucció 1/2006, de 8 de novembre, de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, sobre el tractament de dades personals amb finalitats de vigilància a través de sistemes de càmeres o videocàmeres, té com a àmbit objectiu d'aplicació la gravació, la captació, la transmissió, la conservació i l'emmagatzemament d'imatges, incloent-hi la reproducció o l'emissió en temps real. Aquesta instrucció estableix que **la utilització ha de ser proporcional al fi perseguit, que en tot cas haurà de ser legítim, i que s'ha de valorar la possibilitat d'adoptar altres mitjans menys intrusius a la intimitat de les persones, per prevenir interferències injustificades en els drets i llibertats fonamentals.**

La instal·lació de càmeres de videovigilància en un centre escolar ha de complir uns requisits:

1. Que es tracti d'una mesura susceptible d'aconseguir l'objectiu proposat (idoneïtat).
2. Que no existeixi cap altra mesura més moderada per a la consecució de tal propòsit amb una eficàcia igual (intervenció mínima).⁹
3. Que la mesura sigui ponderada o equilibrada, i se'n derivin més avantatges per a l'interès general que perjudicis sobre altres béns o valors en conflicte (proporcionalitat).¹⁰

La **creació d'un fitxer** de videovigilància exigeix que el centre ho notifiqui prèviament a l'AEPD, per a la **inscripció** al Registre General i el compliment del deure de seguretat i secret respecte al seu tractament.

Segons l'art. 6 de la Instrucció 1/2006, **les dades han de ser cancel·lades en el termini màxim d'un mes des de la captació.**

Quant a la **legitimació per al tractament de les imatges**, l'article 2 de la Instrucció 1/2006 remet a l'article 6 (apartats 1 i 2) de la LOPD, en què s'estableix que "el tractament de les dades de caràcter personal requerirà el consentiment inequívoc de l'afectat, tret que la **Llei** disposi una altra cosa". L'habilitació legal es troba, avui dia, a la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada.

⁸ Per controlar casos de violència, assetjament escolar, robatoris, danys materials...

⁹ Per exemple, portes blindades, sistemes combinats d'alarma, sistemes més potents d'enllumenament nocturn, etc.

¹⁰ El dret a la intimitat dels alumnes, professors i la resta de treballadors del centre, i el dret a l'educació es contraposen a la necessitat d'una vigilància permanent, especialment a les aules, on la videovigilància pot interferir no sols en la llibertat d'expressió i aprenentatge dels alumnes, sinó també en la llibertat d'ensenyament. Això mateix es pot dir d'àrees d'esbarjo, gimnasos o vestuaris, on la vigilància pot interferir en el dret a la intimitat. Sobre aquesta qüestió l'AEPD indica en una nota informativa de 2008 que als vestuaris i els banys no pot haver-hi aquests sistemes.

En els casos en què la instal·lació de càmeres estigui justificada, alumnes, pares i la resta de la comunitat educativa han de ser informats sobre la seva instal·lació, el responsable del tractament de les dades i els seus objectius. La informació dirigida als infants ha de ser adequada al seu nivell d'enteniment.

Els apartats 1 (paràgrafs primer i segon) i 5 de l'article 42 de la Llei 5/2014 estableixen el següent:

“1. Els serveis de videovigilància consisteixen en l'exercici de la vigilància a través de sistemes de càmeres o videocàmeres, fixes o mòbils, capaces de captar i enregistrar imatges i sons, incloent-hi qualsevol mitjà tècnic o sistema que permeti els mateixos tractaments que aquestes.

”Quan la finalitat d'aquests serveis sigui prevenir infraccions i evitar danys a les persones o els béns objecte de protecció o impedir accessos no autoritzats, els han de prestar necessàriament vigilants de seguretat o, si escau, guardes rurals. [...]

”5. La monitorització, l'enregistrament, el tractament i el registre d'imatges i sons per part dels sistemes de videovigilància estan sotmesos al que preveu la normativa en matèria de protecció de dades de caràcter personal, i especialment als principis de proporcionalitat, idoneïtat i intervenció mínima.”

El centre hauria de contractar una empresa de seguretat (inscrita al registre corresponent i amb comunicació del contracte al Ministeri de l'Interior), perquè el tractament de les imatges quedàs legitimat per l'existència d'una norma amb rang de llei. Per tant, no seria necessari el consentiment dels afectats.

El centre, com a responsable, ha de col·locar, a les zones videovigilades, almenys un distintiu informatiu ubicat en un lloc suficientment visible, i tenir a disposició dels interessats impresos en què es detalli la informació prevista a l'art. 5 de la LOPD.

Prèviament a l'aprovació d'aquesta mesura per part del **Consell Escolar**, entenem necessari que **la Inspecció Educativa** en tingui coneixement, atès que li correspon la funció de controlar el compliment adequat de la legislació que afecta el sistema educatiu.

Finalment, la contractació corresponent s'haurà d'ajustar al Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la **Llei de contractes del sector públic**, a la resta de normativa aplicable en matèria de contractació i al Decret 110/2002, de 2 d'agost, pel qual es regula el **procediment per dur a terme l'autonomia de gestió econòmica dels centres docents no universitaris de les Illes Balears**.

1.4. Es poden comunicar als pares d'alumnes menors d'edat les seves qualificacions acadèmiques? (Informe 466/2004)¹¹

La comunicació de les dades al representant legal suposa una cessió de dades de caràcter personal (art. 3i de la LOPD). L'article 11.1 de la LOPD preveu que les dades de caràcter personal objecte del tractament només poden ser comunicades a un tercer per al compliment

¹¹ https://www.agpd.es/portaleswebAGPD/canal/documentacion/informes_juridicos/cesion_datos/common/pdfs/2004-0466_Comunicaci-oo-n-a-los-padres-de-las-calificaciones-de-sus-hijos-menores-de-edad.pdf

de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat. Aquest consentiment només s'exceptuarà en els supòsits continguts a l'article 11.2 de la Llei, entre els quals hi ha la possibilitat que una norma amb rang de llei n'habiliti la cessió (apartat a).

Segons l'AEPD, i tenint en compte l'article 154 del Codi Civil, la facultat d'accedir a la informació de caràcter acadèmic es troba dins del marc dels deures i drets que corresponen als **parets**. Per tant, es pot concloure que, en el cas dels fills no emancipats, hi ha una norma legal habilitant que empara la cessió de les dades acadèmiques dels menors als seus pares, així com la comunicació de qualsevol circumstància relativa a l'adaptació o inadaptació del menor al centre escolar (públic o privat).

Pel que fa als **tutors**, hi ha una previsió idèntica en l'article 269 del Codi Civil.

En el supòsit que les dades siguin sol·licitades pels **serveis socials** d'una comunitat autònoma que actuï com a tutor del menor, resultarà aplicable l'habilitació legal continguda en l'article 269, sense perjudici de l'existència d'altres normes d'àmbit estatal i autonòmic que ofereixin una cobertura idèntica.

1.5. Es poden facilitar als pares d'alumnes majors d'edat les seves qualificacions? (Informe 441/2015)¹²

La LOE no conté cap disposició que reguli la publicitat de les qualificacions dels alumnes dels centres educatius ni l'accés a les dades dels alumnes per part de terceres persones.

Aleshores, cal analitzar si aquesta cessió sense consentiment de l'alumne podria trobar una altra causa legitimadora dins de les previstes en l'article 11.2 de la LOPD, com que es trobi emparada en una norma amb rang de llei (apartat a).

L'article 10.2a del Reglament de desenvolupament de la LOPD disposa que seran possibles el tractament i la cessió de les dades sense disposar del consentiment dels afectats quan els autoritzi una norma amb rang de llei o una norma de dret comunitari i, en particular, quan "el tractament o la cessió tinguin per objecte la satisfacció d'un interès legítim del responsable del tractament o del cessionari emparat per les normes esmentades, sempre que no prevalgui l'interès o els drets i llibertats fonamentals dels interessats previstos en l'article 1 de la LOPD".

¹² https://www.agpd.es/portalwebAGPD/canaldocumentacion/informes_juridicos/common/pdf_destacados/2015-0441_Acceso-por-los-padres-a-las-calificaciones-escolares-de-hijos-mayores-de-edad.pdf
Aquest informe transcriu part d'un informe de 24 de juny de 2014, que va tractar del supòsit que es tractés d'alumnes universitaris.

L'existència d'una obligació legal dels pares de sufragar les despeses educatives¹³ dels fills majors d'edat permet considerar que, tret que es digués el contrari, els progenitors tindrien un interès legítim a accedir a les qualificacions escolars dels seus fills majors d'edat que prevaldria sobre el dret a la intimitat i a la protecció de dades d'aquests últims.

Ara bé, l'article 6.4 de la LOPD disposa que “en els casos en què no sigui necessari el consentiment de l'afectat per al tractament de les dades de caràcter personal, i sempre que una llei no disposi el contrari, aquest podrà oposar-se al seu tractament quan hi hagi motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta”.

Per tant, quan s'invocàs que en el progenitor que pretén l'accés a les qualificacions no es presenten els elements que generen la presumpció d'un interès legítim prevalent que justifica l'esmentat accés, cabria, en virtut del dret d'oposició establert a l'esmentat article 6.4, denegar-hi l'accés. Per exemple, si el fill sufragàs les seves pròpies despeses d'educació.

1.6. Es poden recollir dades directament d'un menor? (Informe 466/2004)

El criteri de l'AEPD manifestat en aquest informe, pel que fa al consentiment per al tractament de dades dels menors d'edat, actualment està regulat en l'article 13 del Reglament de desenvolupament de la LOPD: “Es pot procedir al tractament de les dades dels més grans de catorze anys amb el seu consentiment, excepte en els casos en què la llei exigeixi per a la seva prestació l'assistència dels titulars de la pàtria potestat o tutela. En el cas dels menors de catorze anys es requereix el consentiment dels pares o tutors.”

1.7. Es poden utilitzar, en l'àmbit educatiu, sistemes de geolocalització dels menors?

Aquests sistemes poden protegir el menor davant nombrosos riscos, però haurà d'estudiar-se si poden arribar a afectar-ne la llibertat de moviments i la privacitat, per la qual cosa s'haurà de mantenir la proporcionalitat entre ambdues.¹⁴

Segons el nostre parer, els progenitors s'haurien d'abstenir de fer ús d'aquests sistemes en horari escolar pels motius de privacitat i seguretat exposats, no sols respecte del fill o filla sinó també pel que fa als altres menors que formen part del seu grup. Per exemple, aquesta geolocalització fins i tot s'ha arribat a compartir en xarxes socials.

¹³ L'article 142.2 del Codi Civil estableix que “Los alimentos comprenden también la educación e instrucción del alimentista mientras sea menor de edad y aun después cuando no haya terminado su formación por causa que no le sea imputable”. El Codi Civil es refereix a les despeses d'educació i no a les d'escolarització, de manera que podrien considerar-se compreses en aquest concepte no tan sols les despeses relacionades amb la matriculació sinó també aquelles despeses que resultin necessàries per obtenir l'educació i instrucció (desplaçament, allotjament...).

L'article 149 disposa que “El obligado a prestar alimentos podrá, a su elección, satisfacerlos, o pagando la pensión que se fije, o recibiendo y manteniendo en su propia casa al que tiene derecho a ellos”.

¹⁴ Així consta en la nota informativa de l'AEPD en relació amb l'informe del Grup de Treball 29.

I.8. Com s'ha de dur a terme la protecció de la documentació en format paper?

El Dictamen 2/2009 estableix que les dades incloses en l'expedient escolar estan sotmeses a una confidencialitat estricta, i que el tractament s'ha de sotmetre a requisits de seguretat particulars. Exemples d'aquest tipus de dades:

- Procediment disciplinari
- Registre de casos de violència
- Tractament mèdic
- Orientació escolar
- Educació especial
- Ajudes socials

Les Instruccions sobre el tractament de dades personals i materials d'avaluació als centres d'ensenyaments no universitaris de les Illes Balears,¹⁵ pel que fa a la **Custòdia de documents i materials d'avaluació**, estableixen que:

“a) Els documents oficials d'avaluació es custodien als centres docents, sota la responsabilitat dels secretaris, als quals correspon emetre els certificats que se sol·licitin. Aquests documents s'han de conservar en cadascun dels centres mentre aquests existeixin, excepte l'historial acadèmic, que s'ha de lliurar a l'alumne.

”b) A més a més, el centre ha de conservar tot el material d'avaluació que hagi pogut contribuir a donar una qualificació (proves escrites, treballs i qualsevol altra producció dels alumnes). En aquest cas, el responsable de la conservació i custòdia és la persona que designi el reglament d'organització i funcionament del centre. Aquest material s'ha de conservar almenys fins a tres mesos després d'haver-se atorgat les qualificacions finals, llevat que formin part d'una reclamació; en aquest cas s'han de conservar fins que s'hagi resolt el procés de reclamació.”

Pel que fa a la **destrucció de documentació i materials d'avaluació**, aquestes instruccions estableixen el següent:

“a) La documentació o material que, a més de nom i cognom de la persona interessada inclogui altres dades personals, s'ha de destruir.

”b) La resta de material d'avaluació que s'hagi d'eliminar, s'estriparà almenys en dues meitats i es dipositarà als contenidors específics de reciclatge de paper. En cap cas es farà a les papereres del centre o dels departaments. La direcció del centre supervisarà que el procés d'omplir, transportar i buidar fora del centre aquests contenidors es duu a terme amb garanties.

*Els materials no poden quedar a l'abast de terceres persones a la via pública, en bosses, capsos o qualsevol altre mitjà que no siguin els contenidors de reciclatge de paper **tancats** que hi ha a l'exterior dels centres. El procediment de supervisió d'aquest procés es farà constar al ROF.”*

¹⁵ Vegeu la nota 4.

Un incompliment d'aquestes instruccions pot donar lloc a fets com els que varen donar lloc en la Resolució de l'AEPD núm. R/00519/2014,¹⁶ en què es va cometre una infracció quan es varen deixar exàmens d'alumnes al carrer.

1.9. Com s'han de dur a terme les publicacions al taulell d'anuncis del centre?

Les Instruccions sobre el tractament de dades personals i materials d'avaluació als centres d'ensenyaments no universitaris de les Illes Balears estableixen que **s'ha d'evitar la publicació de dades creuades dels alumnes** (lminatges amb DNI¹⁷ o número d'expedient).

Els reglaments orgànics de les escoles públiques d'educació infantil, dels col·legis públics d'educació primària, dels col·legis públics d'educació infantil i primària, i dels instituts d'educació secundària¹⁸ estableixen a sengles articles 12 la composició i les competències de la junta electoral, entre les quals hi ha "aprovar i publicar els censos electorals dels diferents sectors de la comunitat educativa, que inclouran el nom, els cognoms i el document d'identitat dels electors, ordenats alfabèticament".

Segons el nostre parer, hem d'entendre que els censos electorals que ha de fer servir la mesa electoral sí que poden contenir nom i lminatges amb DNI; ara bé, el cens a publicar al taulell d'anuncis o la pàgina web del centre únicament podrà contenir una d'aquestes dades, segons la Sentència del Tribunal Constitucional núm. 292/2000, de 30 de novembre, que diu que "la cesión de datos in consentida autorizada por una norma infralegal, soslaya que el art. 53.1 CE reserva en exclusiva a la Ley la regulación y limitación de un derecho fundamental, vulnerando por consiguiente el derecho fundamental mismo, al privarle de una de sus más firmes garantías".

Per aquest motiu, seria recomanable la modificació dels reglaments aprovats pels decrets 119 i 120/2002, per acomplir la "dissociació de dades" esmentada i adaptar-la a l'exigència constitucional.

1.10. Utilització d'mms i gravacions de vídeo i àudio efectuades als centres docents

Les escoles poden dur a terme un paper important en l'adopció de precaucions per a la utilització del servei de missatges multimèdia (MMS) i les gravacions sonores i de vídeo, en els casos en què existeixin dades personals de tercers i els interessats no en tinguin coneixement. Els centres docents han d'advertir als seus alumnes que el fet de compartir sense restriccions gravacions de vídeo i sonores, així com imatges digitals, pot vulnerar greument el dret dels interessats a la intimitat i la protecció de dades personals.

¹⁶ Procediment AP/00054/2013. Es pot tenir accés al contingut íntegre de la Resolució en el següent enllaç: http://www.agpd.es/portalesweb/AGPD/resoluciones/admon_publicas/ap_2014/common/pdfs/AAPP-00054-2013_Resolucion-de-fecha-11-03-2014_Art-ii-culo-9-LOPD.pdf

¹⁷ L'AEPD va determinar que el DNI és una dada personal en l'informe 334/2008.

¹⁸ Aquests Reglaments varen ser publicats al BOIB núm. 120, de 5 d'octubre de 2002:

- Decret 119/2002, de 27 de setembre, pel qual s'aprova el reglament orgànic de les escoles públiques d'educació infantil, dels col·legis públics d'educació primària i dels col·legis públics d'educació infantil i primària
- Decret 120/2002, de 27 de setembre, pel qual s'aprova el reglament orgànic dels instituts d'educació secundària

Aquestes reflexions es poden fer servir pel que fa a les xarxes socials (Facebook, Twitter, Instagram...) o aplicacions de missatgeria telemàtica (com Whatsapp o Telegram).

1.11. Es poden lliurar dades dels alumnes a les forces i cossos de seguretat?

En compliment de l'article 22.3 de la LOPD, i d'acord amb la Resolució del director general d'Administració i Inspecció Educativa de 21 de setembre de 2006, els centres docents han de facilitar dades dels alumnes a les forces i cossos de seguretat quan l'obtenció d'aquestes dades resulti necessària per a la prevenció d'un perill real i greu per a la seguretat pública o per a la repressió d'infraccions penals. Aquestes dades s'han de facilitar independentment que hi hagi o no manament judicial ni requeriment del ministeri fiscal.

La sol·licitud de dades s'ha de dur a terme amb la deguda motivació, i aquesta sol·licitud ha d'efectuar-se respecte d'unes dades concretes i específiques.

Les dades facilitades pels centres docents seran cancel·lades quan no siguin necessàries per a les investigacions dels fets que varen motivar la sol·licitud.

1.12. Captació d'imatges dels alumnes per un mitjà de comunicació (periòdic, televisió)

Serà necessari obtenir el consentiment de l'alumnat, o dels seus pares, mares o representants legals en funció de les seves condicions de maduresa, amb caràcter previ a la captació i publicació de les imatges. No és suficient l'autorització donada a començament de curs per al tractament d'imatges per part del centre.

1.13. És suficient l'autorització que firmen els pares al començament de curs per al tractament d'imatges si aquestes, a més de fer-se servir a la pàgina web del centre, també apareixen a Twitter i Facebook?

No, s'ha d'obtenir autorització expressa per a l'ús d'aquestes imatges en xarxes socials.

1.14. Poden els CEPA disposar de la informació personal d'alumnes d'IES en situació d'abandonament escolar per tal de poder contactar-hi per orientar-los a un CEPA?

La Conselleria disposa del fitxer "Alumnat" creat per a la gestió de les sol·licituds de places dels alumnes en un centre sostingut amb fons públics (Ordre de 23 de març de 2011). Ens referim, doncs, a l'ús d'aquestes dades perquè els centres educatius de persones adultes (CEPA) puguin contactar amb alumnes d'instituts d'educació secundària (IES) en situació d'abandonament escolar per tal d'oferir-los alternatives.

Aquest tractament de dades de caràcter personal per part dels CEPA —titularitat de la Conselleria— no requereix consentiment de l'interessat, ja que es tracta del supòsit de l'article 6.2 LOPD: "No serà necessari el consentiment quan les dades de caràcter personal es recullin per a l'exercici de les funcions pròpies de les administracions públiques en l'àmbit de les seves competències."

El Reglament de la LOPD ho especifica dient que “Les dades de caràcter personal es poden tractar sense necessitat del consentiment de l'interessat quan es recullin per a l'exercici de les funcions pròpies de les administracions públiques en l'àmbit de les competències que els atribueixi una norma amb rang de llei o una norma de dret comunitari” (art. 10.3.1). La Llei que atribueix competència educativa als CEPA ve tant de l'EAIB, com de la LOE i específicament de la Llei 4/2006, de 30 de març, d'educació i formació permanents de persones adultes.

Ara bé, se n'ha d'informar l'interessat (veg. art. 5.4 LOPD), i els CEPA han d'adoptar les mesures de seguretat pertinents (art. 86 del Reglament), que en el cas del fitxer “Alumnat” són de nivell alt.

D'altra banda, cal tenir en compte que en qualsevol moment una persona pot exercir els seus drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició.

1.15. Realització d'enquestes

Si l'enquesta és anònima, no seria d'aplicació la normativa en matèria de protecció de dades atès que no és possible identificar les persones que l'han emplenat.

1.16. Pares que capten imatges del grup d'alumnes (per exemple, en una funció de teatre)

Els centres haurien d'indicar als pares que no han de captar imatges o vídeos, ja que el mateix centre els en facilitarà, si escau, a través de la web o blog. Així, poden filtrar les imatges, per eliminar els alumnes que no han prestat consentiment (directament, o a través dels seus progenitors o representants legals) per al tractament d'imatges.

En el cas que hi hagi persones que no facin cas d'aquestes indicacions, són les responsables de l'ús que facin d'aquestes imatges.

2. CONCLUSIONS

La protecció de les dades personals és un dret fonamental.

Els centres docents públics no universitaris de les Illes Balears, per poder dur a terme la seva tasca educativa i orientadora, necessiten tractar dades personals dels seus alumnes: origen, ambient social i familiar, característiques o condicions personals, desenvolupament de l'escolarització, etc.

La incorporació d'un alumne a un centre docent suposa el consentiment per al tractament de les seves dades personals. Quan es formalitza un canvi de centre educatiu, no és necessari el consentiment per cedir les dades de l'expedient de l'alumne al nou centre.

Quan sigui necessari obtenir el consentiment per al tractament de les dades (per exemple, per al tractament d'imatges), amb caràcter general, es pot obtenir directament dels majors de catorze

anys havent informat expressament del que estableix l'art. 5.1 de la LOPD, però serà necessari obtenir-lo dels pares, mares o representants legals en el cas de persones menors de catorze anys les condicions de maduresa de les quals no garanteixi la comprensió del consentiment donat.

La informació sol·licitada pel centre ha de ser l'estrictament necessària per dur a terme la funció docent i orientadora. No es poden tractar les dades amb fins diferents sense consentiment.

Quan s'obtenen dades personals, s'ha d'informar del fitxer on s'emmagatzemen les dades i del responsable del fitxer, així com de la finalitat per a la qual s'obtenen les dades, si hi ha previstes cessions a tercers, l'existència dels drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició i on es poden exercir.

3. NORMATIVA EN MATÈRIA DE PROTECCIÓ DE DADES

A. Normativa internacional

Convenció sobre els Drets dels Infants, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, de 20 de novembre de 1989.

B. Normativa de la Unió Europea

1. Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2000/C 364/01). Article 24.

2. Directiva 2002/58/CE, sobre tractament de les dades personals i protecció de la intimitat en el sector de les comunicacions electròniques.

3. Dictamen 2/2009, d'11 de febrer, sobre la protecció de les dades personals dels infants, elaborat pel Grup "Protecció de dades" de l'article 29.¹⁹

4. Reglament europeu (UE) 2016/679, del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.²⁰

C. Normativa estatal

1. Constitució espanyola de 1978. L'article 18.1 garanteix "el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge."

2. Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor (articles 2.1, 4.1 i 11.2.a).

¹⁹ Aquest Grup és un organisme consultiu independent de la UE sobre la protecció de les dades i la vida privada, creat en virtut del previst a l'esmentat article de la Directiva 95/46/CE, que reuneix les autoritats europees encarregades de la supervisió de les normes de protecció de dades dels estats membres.

²⁰ Aquest Reglament, que serà aplicable a partir del 25 de maig de 2018, deroga la Directiva 95/46/CE.

3. Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, per la qual es regula la protecció de dades de caràcter personal (LOPD).

Les dades de caràcter personal són definides a l'article 3a de la LOPD com "qualsevol informació referent a persones físiques identificades o identificables". L'article 5.1f del Reglament de desenvolupament de la LOPD precisa que constitueix una dada de caràcter personal "qualsevol informació numèrica, alfabètica, gràfica, fotogràfica, acústica o de qualsevol altre tipus que concerneix persones físiques identificades o identificables."

4. Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la LOPD.

5. Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE). La disposició addicional vint-i-tresena regula les dades personals dels alumnes:

"1. Els centres docents podran obtenir les dades personals del seu alumnat que siguin necessàries per a l'exercici de la seva funció educativa. Aquestes dades poden fer referència a l'origen i ambient familiar i social, a característiques o condicions personals, al desenvolupament i resultats de la seva escolarització, així com a aquelles altres circumstàncies el coneixement de les quals sigui necessari per a l'educació i orientació dels alumnes.

"2. Els pares o tutors i els mateixos alumnes hauran de col·laborar en l'obtenció de la informació a què fa referència aquest article. La incorporació d'un alumne a un centre docent suposarà el consentiment per al tractament de les seves dades i, si escau, la cessió de dades procedents del centre en el qual hagués estat escolaritzat anteriorment, en els termes que estableix la legislació sobre protecció de dades. En tot cas, la informació a què es refereix aquest apartat serà l'estrictament necessària per a la funció docent i orientadora, i no es pot tractar amb fins diferents de l'educatiu sense consentiment exprés."

6. Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern (art. 15).

7. Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

L'article 13 regula el dret de les persones, en les seves relacions amb les administracions públiques, a la "protecció de dades de caràcter personal, i en particular a la seguretat i confidencialitat de les dades que figurin als fitxers, sistemes i aplicacions de les administracions públiques".

L'article 16 regula els registres, que "han de complir les garanties i mesures de seguretat que preveu la legislació en matèria de protecció de dades de caràcter personal".

L'article 17 estableix que "els mitjans o suports en què s'emmagatzemin documents" han d'assegurar "el compliment de les garanties que preveu la legislació de protecció de dades."

8. Pel que fa a les universitats, la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la qual es modifica la

Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats, regula la protecció de dades de caràcter personal a la disposició addicional vigèsima.

D. Normativa autonòmica

1. Estatut d'autonomia de les Illes Balears, aprovat per la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer:

“Article 28. Dades personals i fitxers

”Totes les persones tenen dret a l'accés, la protecció, la correcció i la cancel·lació de les seves dades personals que figurin en els fitxers de titularitat de les administracions públiques de la comunitat autònoma i dels ens o organismes de qualsevol classe que hi estan vinculats o que en depenen.”

“Article 31. Competències de desenvolupament legislatiu i execució

”En el marc de la legislació bàsica de l'Estat, corresponen a la comunitat autònoma de les Illes Balears el desenvolupament legislatiu i l'execució de les matèries següents:

[...]

”14. Protecció de dades de caràcter personal respecte dels fitxers de titularitat de les administracions públiques de la comunitat autònoma i els ens o organismes de qualsevol classe que hi estan vinculats o que en depenen.”

2. Decret 90/2006, de 20 d'octubre, sobre la creació, modificació i supressió de fitxers que contenen dades de caràcter personal en l'àmbit de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

3. La Conselleria d'Educació i Universitat disposa de diversos fitxers de dades personals:

- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 28 de setembre de 2009, per la qual es creen els fitxers de dades de caràcter personal automatitzats i no automatitzats de la Direcció General de Personal Docent.
- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 23 de març de 2011 per la qual es creen els fitxers de dades de caràcter personal automatitzats i no automatitzats de la Direcció General de Planificació i Centres.²¹
- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 10 de juny de 2011 per la qual es creen els fitxers de dades de caràcter personal automatitzats i no automatitzats de la Secretaria General, modificada per l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de 8 de febrer de 2016.

4. En el moment de preparar-se aquest treball, s'està tramitant un Projecte d'ordre de la consellera de Salut de creació de fitxer i de modificació d'alguns dels existents que contenen dades de caràcter personal de la dita conselleria. Aquesta ordre preveu regular el fitxer “Obesitat dels alumnes de les Illes Balears”.

²¹ Actualment, la Conselleria d'Educació i Universitat, a través de la Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres, està tramitant una nova ordre que substituirà aquesta.

A l'adreça www.agpd.es és possible obtenir informació àmplia sobre les mesures que s'han d'adoptar per al compliment de la llei. L'apartat Canal de Documentació > Recomanacions inclou:

- Les Recomanacions adoptades pel Director de l'Agència relatives al Pla sectorial d'ofici elaborat en l'ensenyament reglat no universitari, de 29 de desembre de 2006, amb la finalitat d'adequar els tractaments de dades a la LOPD
- El document "Inspección sectorial de oficio sobre servicios de *cloud computing* en el sector educativo"

També és interessant la *Guía de protección de datos de carácter personal para los centros de enseñanza*, de la Junta d'Andalusia.